

GLASBENA UMETNOST 6-LETNIKOV: PEVČKI MED PRVOŠOLCI / Breda Lesar, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok, druga učiteljica v prvem razredu / OŠ Ketteja in Murna

POMEN GLASBENIH DEJAVNOSTI PRI CELOSTNEM RAZVOJU ŠESTLETNEGA OTROKA

Razvoj glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj je dolgotrajen proces. Z glasbeno vzgojo vplivamo na celostni in uravnotežen afektivni, socialni, kognitivni in psihomotorični razvoj otrokove osebnosti. Glasba, s katero si človek bogati življenje, pomeni osebno rast. Da bi lahko glasbeni vzgoji zagotovili ustrezno mesto v celotnem vzgojno-izobraževalnem sistemu, je potrebno sistematično pristopiti k načrtovanju, izvajanju in vrednotenju procesa glasbene vzgoje. Eden izmed bistvenih ciljev glasbene vzgoje v obdobju šolanja je, da otroku omogočimo doživljanje glasbe, zbudimo veselje, sproščenost, hkrati pa na tak način vplivamo na razvoj glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj. S poslušanjem, izvajanjem in ustvarjanjem glasbenih vsebin tako vplivamo tudi na splošni estetski, moralni, telesni in intelektualni razvoj otrokove osebnosti. Z glasbenimi dejavnostmi razvijamo estetski čut in smisel za lepo v glasbi. Prek glasbe oblikujemo otroški kolektiv, karakterne lastnosti, vedrost in sproščenost, kanaliziramo tudi napetost. Ob glasbi se postopoma razvijajo razne spretnosti, kot je npr. prožnost udarca pri uporabi malih inštrumentov. Z glasbenimi dejavnostmi vplivamo na slušno občutljivost, na razvoj usmerjene pozornosti, pomnjenja, mišljenja in nenazadnje na razvoj govora. Pesem omogoča otroku prvo glasbeno doživljanje (Olga Denac 2002).

Glasbeni razvoj petja in igranja na glasbila

Otrokov razvoj glasbenih sposobnosti in spretnosti je odvisen od dednosti, okolja in lastne aktivnosti. Od družbenih in individualnih pogojev je odvisno, katere sposobnosti se bodo razvile in v kakšni meri. Otrokova aktivnost pa je pogoj, da se dispozicije razvijajo v sposobnosti. Potrebne so tudi ugodne družinske in družbene okoliščine.

Glasbene sposobnosti se razvijajo na podlagi psihofizičnih zasnov. Glasbena nadarjenost je kombinacija sposobnosti in značajskih ter drugih osebnostnih lastnosti, ki omogočajo nadaljni razvoj posameznika na glasbenem področju. Talent je posebna ugodna kombinacija sposobnosti, ki omogoča visoke dosežke in ki ostanejo v okviru že doseženega v določeni družbi.

V okviru razvijanja glasbenega izvajanja sta pomembni dve glasbeni dejavnosti: PETJE PESMI in IGRANJE NA GLASBILA.

Petje pesmi je najbolj razširjena oblika muziciranja otrok v zgodnjem šolskem obdobju. Pesem pa bo otrokom prav gotovo v večje veselje, če bo učiteljica upoštevala dejstvo, da mora biti pesem prisotna v vsakdanjem življenju otrok. Otroci morajo pesem prvič slišati kot celoto, vključimo jo lahko v kratko zgodbo, razgovor ali pa igro. Zelo je pomembno, da otrok spozna pesem, ki jo učiteljica zapoje doživeto in jo tako tudi oni čustveno doživijo. Različne oblike, kot so razgovor, krajša pripoved, deklamacija, lutka ali različna ponazorila vplivajo na doživljanje in razumevanje pete pesmi. Estetska interpretacija je pogoj za zburjanje in ohranjanje interesa za petje in reproduciranje. Izbirati je potrebno take pesmi, ki so primerne času, enostavne po besedilih, melodiji, ritmu, tempu in dinamiki. Postopoma zahtevnost širimo, odvisno od otrokove starosti, dispozicij in lastne aktivnosti.

Otroci lahko igrajo na različne melodične in ritmične inštrumente: lastne, improvizirane, Orffove in druge. Tudi pri igranju na inštrumente razvijamo vrsto sposobnosti in spretnosti. Otroci prek muziciranja razvijajo melodični in ritmični posluš ter drobno motoriko. Učijo se ustvarjanja in reproduciranja melodičnih in ritmičnih motivov. Med drugim usvajajo pravilno

izvajalsko tehniko. Navajajo se na skupinsko muziciranje (Olga Denac 2010).

Metode, oblike in sredstva petja in igranja na inštrumente

Tako kot cilji in vsebine so v glasbeni umetnosti pomembne tudi metode dela. Izbor ustreznih metod je odvisen tudi od starosti, števila otrok ter materialne opremljenosti. Vse metode, kot so metoda izkustvenega učenja, ilustrativno-demonstracijska in verbalna se med seboj prepletajo in povezujejo. Z ustrezno izbiro glasbenih metod lahko pozitivno vplivamo na razvoj otrokove osebnosti. V začetnem šolskem obdobju je otrokova pozornost kratkotrajna, zato so rezultati in poučevanje odvisni od uspešne metodične organizacije učnega procesa. Ne smemo pa pozabiti na metodo igre, ki mora biti kot osnova in temeljna dejavnost prisotna v vsakdanjem življenju otrok. Otroci naj se v šoli učijo skozi igro. Za otroke so posebej zanimive glasbeno-didaktične igre, ki z nalogo, vsebino in pravili razvijajo otrokove različne sposobnosti. Otroci v igri spoznavajo lastnosti zvoka, smer zvoka, različno hitrost, si razvijajo čut za ritem, posluš za melodijo, pevske zmožnosti, se uvajajo v skupinsko muziciranje in razvijajo posluš za obliko in večglasje.

Med splošnimi oblikami dela pa prevladujejo skupna ali frontalna oblika, skupinska in individualna. Glasbene oblike dela lahko istovetimo z zborom ali orkestrom, individualno obliko pa s solističnim izvajanjem. Za kakšno obliko se bomo odločili, je spet odvisno od starosti in števila otrok v skupini, od zastavljenih ciljev ter od sredstev, ki so na voljo.

Tudi ustrezna izbira sredstev je pomembna tako pri izvajanju petja kot pri igranju na inštrumente. V zgodnjem šolskem obdobju uporabljamo številne didaktične pripomočke. S primerno izbranimi sredstvi bomo

Pevčki na jesenski šolski prireditvi

Pevčki na šolski prireditvi Sprejem prvošolcev v šolsko skupnost

Pevčki na šolski pomladni prireditvi

Pevčki na samostojnem zaključnem koncertu

Pevčki na božičnem koncertu

kvalitetno realizirali načrtovane glasbene cilje in naloge (Denac 2010).

Petje z otroki

Otrok se nauči peti le, če poje (Denac in Ilič 1993, 17). Petje je najbolj razširjena oblika muziciranja otrok v predšolskem in zgodnjem šolskem obdobju. Smoter pridobiti in ohraniti veselje do petja naj bi bil zastopan v vseh glasbenih dejavnostih. Odnos do petja se je v zadnjih letih v šolah močno spremenil. Danes ni več samoumevno, da bodo otroci z veseljem peli. Zelo pomembna je motivacija, ki danes za učenje pesmi ni več tako prisotna kot nekoč. Vzroke lahko poiščemo v množici akustičnih dražljajev, kar povzroča pasiven odnos do učenja novih pesmic in v nezainteresiranosti za petje. Veselja do petja ne moremo naučiti, lahko pa ga privzgojimo. Otroci se učijo peti po posluhu z metodo imitacije učiteljice. Zato si moramo vedno znova postavljati vprašanje, kako naj pri otrocih ohranjamo veselje do petja (Denac in Ilič 1993).

Pevčki kot interesna dejavnost – nastanek in delovanje

Ideja o pevski interesni dejavnosti med prvošolci je nastala pred desetimi leti. Z uvedbo devetletne osnovne šole so v šolo prihajali mlajši otroci. Otroci so se v glasbenih dejavnostih sprostiti, razigrali, vedno dali vtis, da se počutijo dobro in prijetno. Tovrstnih dejavnosti so si pogosto želeli. Predvsem so uživali v glasbeno-didaktičnih igrah ter muziciranju. Ugotavljala sem, da učni načrt ne zadovolji potreb tistih učencev, ki bi radi tovrstne dejavnosti nadgrajevali in intenzivneje razvijali svoje glasbene sposobnosti in zmožnosti. Ugotavljala sem, da med otroki motivacijo za glasbene dejavnosti lahko ohranjam tudi z igranjem na kitaro. Vse ugotovitve sem uporabila za načrtovanje interesne dejavnosti, ki je specifična med prvošolčki. Izdelala sem načrt, ki je vseboval cilje, metode, oblike ter nabor umetnih in ljudskih otroških pesmic. Ime za interesno dejavnost sem našla v eni izmed Bitenčevih glasbenih pravljic, ki se je ohranilo do danes. Vsi na šoli vedo, kdo so Pevčki. Koliko članov šteje

skupina Pevčkov, je v veliki meri odvisno od števila vseh prvošolcev. Vsako leto se k Pevčkom vpiše slaba polovica vseh prvošolcev. Za dejavnost se vsako leto odloči več deklic in manj fantov. Od števila je odvisno tudi, kako potekajo vaje, enkrat na teden ali enkrat na štirinajst dni. Če dejavnost poteka enkrat tedensko, je več možnosti za utrjevanje že znanih pesmic. Če pa dejavnost poteka na štirinajst dni, je potrebno več časa nameniti obnavljanju že znanih pesmic. Kadar gre za dve skupini, nastaneta skupina siničk in kukavic. V septembru navadno potekajo prijave na dejavnost. K Pevčkom so otroci povabljeni pisno in ustno na prvih roditeljskih sestankih. K dejavnosti se vsako leto tudi med letom posamezniki odločijo in pridejo k interesni dejavnosti. Že na prvi šolski dan, ko prvošolci prvič pridejo v šolo, pri kulturnem programu sodelujejo lanske pevci in dogodek je hkrati prilika, da se na nastopu predstavijo tako novim prvošolcem kot njihovim staršem. Vsako leto se z več in novimi nastopi predstavimo širši javnosti. Prva, večja predstavitev, je vselej na šolski prireditvi, imenovani Sprejem prvošolcev v šolsko skupnost v mesecu novembru. Zato zelo skrbno načrtujem pesmice, s katerimi se lahko na prireditvi predstavimo. Te morajo biti enostavne po melodiji, besedilu in dolžini. Za prvi nastop se naučimo tudi kulturnega obnašanja na odru, prihoda na oder in sestopa, priklona po nastopu. Otroci morajo biti seznanjeni tudi s tem, da je pomembno razločno izgovarjati besedilo, odpirati usta in peti hkrati. Pomembno je gledati zborovodjo, saj z rokami pove, kdaj pesmico začeti, kako hitro peti in kdaj končati. Za prvi nastop navadno sodelujem s šolsko glasbeno pedagoginjo ali kako učenko višje stopnje, ki je večča igranja klavirja in pripravljena spremljati otroško petje. Tak način omogoča, da otroke z dirigiranjem pri petju vodim, z glasbeno spremljavo pa nastop prijetno popestrimo in obogatimo.

Pevčki so s petjem zimskih pesmi in pesmi o dedku Mrazu nastopali tudi na božičnem koncertu v bližnji cerkvi. Z ljudsko pesmico se predstavijo na

šolski proslavi v čast državnemu prazniku v decembru in februarju. V marcu šola pripravi prireditve, imenovano Pozdrav pomladi. Tudi Pevčki sodelujejo pri izvedbi te prireditve, v tem času so mladi pevci že bolj vešč petja na različne načine, ponavadi se predstavi tudi kakšen solist ali solistka ali par pevcev. V maju pa pride na vrsto samostojni koncert, na katerega povabimo tudi bodoče prvošolce in njihove starše. Lanskega maja smo sodelovali tudi na mednarodnem festivalu Igraj se z mano. Zadnji nastop je v mesecu juniju na zaključni prireditvi, ko prvošolci prvič prejmejo spričevala. Otroci radi prihajajo na pevske vaje. Njihovo petje spremljam s kitaro, pouk popestrimo tudi z igranjem na inštrumente. Pogosto prisluhnem tudi željam otrok, jim ponudim možnost, da izberejo med pesmicami, ki bi postale naše. Preden se razidemo, ima vsak Pevček možnost, da na dogovorjen način pobrenka na kitaro. To je naša posebnost in otroci se tega vedno veselijo. Po vsakem nastopu pa so Pevčki nagrajeni z bonboni iz čarobnega lončka.

ZAKLJUČEK

Ugotavljam, da ima tovrstna pevska dejavnost za šestletnike velik pomen. Glasba otroke sprošča, bogati, kanalizira napetosti in jih celostno razvija. Med otroki se tekejo prijateljstva in prijazni medsebojni odnosi. Posamezniki raziskujejo predmete, kako bi z njimi ustvarjali zvoke in ritmično spremljali naše petje. Med zelo pomembnimi cilji pa je gradnja otrokove samopodobe. Nemalo otrok je dejavnost navdušila do te mere, da so pričeli z igranjem na kitaro. Pogosto se zgodi, da k dejavnosti tudi med letom pristopi še kakšen prvošolec. Dogaja se, da otroci ob srečanjih z mano na hodniku sprašujejo, kdaj bodo spet Pevčki in v pozdrav z nasmehom mahajo. Otroci imajo radi igre. Igra kot osnovna dejavnost je vedno moje vodilo pri delu z najmlajšimi. Srečanja morajo biti otrokom zanimiva in zabavna, hkrati pa poučna. Ko otroke dobro spoznam, sposobnosti ter zmožnosti posameznikov vselej diferenciram. Nekateri si želijo solističnega petja, drugi le skupnega in nočejo takega izpostavljanja. Ob vsem

tem pa je zagotovo pomembno to, da otroci doživljajo uspehe in pohvale. Še naprej se bom trudila, da bom pri prvošolskih spodbujala, razvijala in ohranjala interes ter ljubezen do petja. Pevčki na naši šoli bodo še naprej peli.

LETNI DELOVNI NAČRT INTERESNE DEJAVNOSTI

Splošni cilji

- Sodelovanje na šolskih prireditvah in v širšem slovenskem prostoru (sprejem prvošolcev v šolsko skupnost, sodelovanje na šolskih proslavah ob državnih praznikih, prireditve ob materinskem dnevu, sodelovanje na prireditvi Igraj se z mano, koncert šolskih pevskega zborov oz. samostojni koncert, zaključna prireditve, prvi šolski dan za nove prvošolce v septembru).
- Doživljanje procesov umetniškega delovanja.
- Razvijanje osebnosti.
- Intenzivno razvijanje čustvenega in kognitivnega doživljanja.
- Intenzivno razvijanje pevskega glasu.
- Razvijanje muzikalnosti in estetskega doživljanja.
- Razvijanje interesa za bogato preživljanje prostega časa.
- Razvijanje posebne poti komunikacije (socialna integracija).

Operativni cilji

- Razvijajo veselje in pozitivna čustva do petja.
- Znajo zapeti krajše ljudske in umetne pesmi v ustreznem glasovnem obsegu, katerih vsebina spodbuja njihovo doživljanje in domišljijo.
- Privzgajajo si veselje do spremljanja petja in izreke z Orffovimi instrumenti, zvočili in lastnimi inštrumenti.
- Znajo samostojno in v skupini zapeti pesmi v ustreznem glasovnem obsegu.
- Otrokom omogoča nadgrajevanje njihovih pevskega sposobnosti.
- Razvijajo glasbeni spomin.
- Usvajajo in poglobljajo vokalno tehniko.
- Usvajajo, razvijajo in poglobljajo ritmični in melodični posluš ter

ob spremljavah razvijajo občutek za hormonska sozvočja.

- Oblikujejo glas in širijo glasovni obseg.
- Izboljšujejo kakovost izrekanja besedil.
- Spoznavajo in razumejo večje število glasbenih pojmov.
- Z izreke besedil razvijajo in poglobljajo govorne sposobnosti.
- Razvijajo samopodobo (Žvar 2003).

Vsebina

- Enoglasne slovenske ljudske pesmi z inštrumentalno spremljavo.
- Enoglasne umetne pesmi z inštrumentalno spremljavo. (pesmi, katerih vsebina govori o predmetih, živalih, vozilih, maškarah, letnih časih, vremenskih pojavih, praznikih).
- Pesmi, ki so ritmično poudarjene.
- Plesno naravnane pesmi.

Metode dela

Izvajanje: glasbeno izvajanje vključuje predvsem petje po različnih metodah. Poslušanje in ustvarjanje.

Medpredmetne povezave

SLJ (kakovost izreke, poezije in njeni pojmi)
SPO (vsebine pesmi so povezane z naravo, družbenimi okolji, običaji, različnimi izseki iz življenja)
LUM (likovno podoživljanje vsebin in kreativnost)
VSI PREDMETI: razvijanje kakovosti poslušanja in zbranosti, razvijanje kreativnega mišljenja.

PEVČKI SO POVEDALI, KAJ JIM JE BILO VŠEČ

Julija: Naučili smo se veliko peti in potem boljše poješ, kot si pel prej. Pa zabavno je bilo.

Zala: Zelo je bilo zabavno, veliko novih pesmic sem se naučila, ko jih še nisem poznala. Takih lepih sem se naučila. Ana: Všeč mi je bilo, da smo nastopali, da smo peli luštne pesmice.

Neli: Da sem se imela fajn, peli smo dobre pesmice.

Ela: Všeč mi je bilo, da smo peli z učiteljico Bredo, veselili smo se, nismo se kregali, ker je bilo tam dosti manj

fantov. Peli smo zelo lepe pesmice in učiteljica je bila zelo prijazna z nami. Vita: Učiteljica je bila zelo prijazna, zelo lepo je igrala na kitaro. Meni je bilo všeč, ker nas ima učiteljica zelo rada.

Tisa: Da smo se naučili veliko pesmic, veliko smo nastopali. Učiteljica Breda je skrbela za nas, pa igrali smo na kitaro.

David: Všeč mi je bilo, ker se je Jan veliko hecal, pa ker smo lepo peli, pa ker je bilo veliko pesmic.

Jan: Všeč mi je bilo, ko smo peli Miške. Pa učiteljica je lepo igrala na kitaro, pa zelo prijazna je bila. Pa smo se imeli skupaj vsi lepo na Pevčkih.

Alen: Da smo se učili skupaj pesmice, da smo lepo peli s kitaro in da imam učiteljico zelo rad.

Lana: Všeč mi je bilo, ker smo peli lepe pesmice, pa takrat, ko nam je učiteljica pustila, da smo pobrenkali po kitari.

Brina: Všeč mi je bilo, da smo peli pesmice, da smo peli s kitaro.

Katja: Všeč mi je bilo takrat, ko smo peli pesmice in nam je pomagal še radio. Pa ko smo brenkali na kitaro.

Igor: Všeč mi je bilo, ko smo peli s kitaro.

Naša: Zelo rada sem šla na Pevčke.

Nika: Veliko pesmic smo se naučili, pa všeč mi je bilo, ko sem pela čisto

sama, pa da smo imeli pevski zvezek za risanje pesmic.

Nina: Rada sem šla na Pevčke, pa fino smo se imeli in brenkali smo na kitaro.

Mark: Fajn je bilo. Na vrata smo zmeraj nalepili kitarista, da nas niso več motili. Pa pesmice smo brenkali na kitaro. Pa fino je bilo, ko smo nastopali. Pa še take pesmice smo peli, ki jih je poznala od Pevčkov tudi moja sestra.

Literatura

Denac Olga (2002) *Glasba pri celostnem razvoju otrokove osebnosti: priročnik za vzgojitelje, razredne učitelje, učitelje glasbe in glasbenih predmetov v splošnih in glasbenih šolah*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.

Denac Olga (2010) *Teoretična izhodišča načrtovanja glasbene vzgoje v vrtcu*. Ljubljana: Debora.

Denac Olga in Ilič Olivera (1993) *Ko pojem, plešem. Pesem kot spodbuda za plesno ustvarjanje: priročnik za metodiko glasbene in plesne vzgoje na predšolski stopnji*. Radovljica: Didakta.

Žvar Dragica (2003) *Interesna dejavnost Pevski zbor*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo

Pevčki na mednarodnem 9.festivalu Igraj se z mano

